

На нашу думку Україні на своєму євроінтеграційному шляху слід домагатися активного залучення іноземних фінустанов. Європейські фінансові інститути можуть зайти в капітал українських банків і врятувати їх від банкрутства. Таке входження можливе шляхом відкриття кредитних ліній для фінустанов України з можливою їхньою конвертацією в капітал банків. Водночас ці кредити мають спрямовуватися на відновлення післявоєнної економіки. До війни подібна програма підтримки була організована між Європейським банком реконструкції та розвитку і державним Укргазбанком.

Список використаних джерел:

1. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua> (дата звернення: 29.08.2022).
2. Гура А.О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2015. Вип. 15. С. 188-196.
3. Данилишин Б.М. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. LB.ua URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/503439_shchodo_stanu_investitsiynih_protsezi.html (19.01.2022)

УДК 330.36

Юркевич О.М.

к. е. н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Смагін В.Л.

д. е. н., професор кафедри менеджменту
Національного транспортного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Фінансова стабільність економічної системи має важливе значення для забезпечення сприятливих умов її економічного зростання, а в окремих випадках і виживання. Особливої актуальності набувають питання визначити ризики і

загрози фінансовій стабільності України в умовах війни та обґрунтувати пропозицій щодо її зміцнення.

Події останніх років мають критичну концентрацію ризику і випробовують стабільність економічної системи країн і фінансової системи, зокрема, в частині їх здатності протистояти шокам і підтримувати належний рівень фінансової безпеки.

В період дії форс-мажорних обставин, які викликані такими масштабними загрозами, як війна та пандемія, фінансова система країни стає вкрай вразливою в частині її стабільності. Більшість науковців пов'язують порушення фінансової стабільності з неможливістю фінансової системи повною мірою виконувати свої функції, що набуває прояв у втраті фінансовою системою ліквідності та капіталізації, порушенням своєчасності платежів та розрахунків, втраті можливості ефективно трансформувати вільні ресурси в інвестиції, неможливості правильно оцінити ризики і управляти ними. Тому першочерговим завданням Уряду є забезпечення фінансово-економічної стабільності, а вже потім – відновлення і структурна перебудова економіки України.

Повномасштабна війна росії проти України призвела до зростання рівня системних ризиків які впливають на стабільність фінансової системи: підвищення інфляційного тиску, валютних ризиків, зниження експортного потенціалу, зростання цін на енергоносії, падіння ВВП, слабкий фінансовий стан бізнесу і населення. Зі зростанням видатків державного бюджету зростає ризик його монетарного фінансування, небезпека якого полягає в потенційній девальвації гривні і зростанні інфляції. Також для задоволення посиленого попиту на валюту НБУ проводить валютні інтервенції, що вичерпують міжнародні резерви.

Так, першим із стратегічних напрямів Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року є забезпечення фінансової стабільності, серед завдань якого прописано необхідність забезпечення стійкості фінансового сектора до викликів. Виконання цих завдань передбачено за рахунок забезпечення контролю над кредитними ризиками та обмеженням концентрації

ризиків, підвищенням вимог до професійних учасників фондового ринку, вживанням заходів по запобіганню дефіциту ліквідності, тощо [1].

З огляду на те, що державні регулятори, які відповідають за стабільність фінансової системи в країні (НБУ, Міністерство фінансів України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб), керуючись Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року, останні роки активно проводили роботу по реформуванню фінансового сектору, можна спостерігати значний запас міцності фінансової системи. Однак, поточна ситуація вимагає своєчасної реакції і проведення виважених антикризових заходів державними регуляторами.

Якщо аналізувати заходи НБУ спрямованих на пом'якшення наслідків економічної та фінансової кризи, то можна відмітити такі: перехід до політики регуляторного послаблення, в частині невживання заходів впливу до фінансових установ при недотриманні показників достатності капіталу, тимчасова фіксація валютного курсу, валютні обмеження та інтервенції, активна політика із залучення фінансової допомоги країн-партнерів для фінансування дефіциту бюджету та підтримки міжнародних резервів, активізація кредитування за державними програмами на базі співпраці з Фондом розвитку підприємництва, підняття облікової ставки, тощо.

Діяльність Міністерства фінансів України сконцентована на питаннях пошуку шляхів фінансування зростаючих видатків бюджету за умови зменшення бюджетних надходжень. Основна увага приділялась довгостроковим запозиченням на пільгових умовах та грантових коштах. Для залучення внутрішнього фінансового ресурсу з перших днів війни здійснюється емісія військових облігацій. В листопаді 2022 року було розміщено черговий випуск військових облігацій на 4,7 млрд гривень та 7,9 млн доларів, з терміном обігу 140 днів на 1 153 млн гривень під 14% річних, 315 днів – на 307 млн гривень під 14% річних та 553 дні на 3 268 млн гривень під 19% річних. Папери в доларах мають термін обігу 162 дні і дохідність 4,25% річних. [2]

Прогнози, щодо макроекономічних показників наступні [3]:

- Нацбанк погіршив свій прогноз зростання ВВП наступного року з 5,5% до 4%, але водночас покращив оцінку спаду цього року з 33,4% до 31,5%;

- інфляція, яка на сьогодні більше 24% за підсумками цього року прогнозується на рівні 30%;

- необхідність фінансування дефіциту держбюджету у 2023 році у \$3-4 млрд на місяць порівняно з \$5 млрд на місяць у 2022 році. Проект держбюджету України на 2023 рік, ухвалений у першому читанні, передбачає зовнішнє фінансування дефіциту в розмірі \$38 млрд, або близько \$3,2 млрд на місяць, зокрема \$15 млрд від МВФ. [4]

- зменшення попиту на послуги фінансового сектору з огляду на падіння доходів населення і бізнесу, погіршення якості кредитного портфеля банків та інших кредитних установ

Підсумовуючи вищезазначене, доходимо до висновку, що фінансова стабільність України значною мірою залежить від міжнародної фінансової допомоги, від відновлення економіки і зростання ВВП, від швидкої реакції регулятивних органів.

В умовах воєнного стану задля збереження фінансової стабільності доцільно [5]:

– залучати кошти від міжнародних партнерів на пільгових умовах, з дотриманням максимально можливої економії бюджетних ресурсів і одержаних коштів з міжнародних резервів; – проводити збільшення бюджетних видатків лише на пріоритетні цілі, а саме – забезпечення обороноздатності країни та соціальний захист населення, водночас виключне надання податкових пільг;

– посилити роль банківської системи, зокрема державних банків, у відновленні економіки.

Забезпечення фінансової стабільності в Україні в умовах війни, а також післявоєнного відновлення економіки потребують нових підходів до реалізації бюджетно-податкової, монетарної та боргової політики держави.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>.
2. Мінфін розмістив військових облігацій на понад 5 млрд гривень в еквіваленті URL : <https://www.stockworld.com.ua/ru/news/minfin-rozmistiv-viiskovikh-obligatsii-na-ponad-5-mlrd-griven-v-ekvivalenti>.
3. Макросценарій уряду на 2023 рік базується на активних бойових діях протягом 6 місяців. URL: <https://www.smida.gov.ua/news/allnews/makroscenarijura2023rikbazuetsanaakti-vnihbojovihdiahprotagom6misacivpersijvicepremer>.
4. Україна та МВФ найближчими тижнями продовжать роботу над моніторинговою програмою - якорем майбутньої повноцінної програми. URL : <https://www.smida.gov.ua/news/allnews/ukrainatamvfnajblizcimitiznamiprodozatrobotunadmonitoringovouprogramouakoremmajbutnoipovnocinnoiprogramiglavamisiifondu>.
5. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни світ фінансів. Актуальні питання теорії і практики фінансів. 2022. № 2(71)/2022 URL : <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1513/1521>.